

**TA'LIM JARAYONIDA O'QITISH USULLARINING
AHAMIYATI**

Dilsora Xamroqulova

Student of English Faculty at SamSIEL.

Contact details: +99 8 88 685 05 88

[*dilsora2345@gmail.com*](mailto:dilsora2345@gmail.com)

Supervisor: Nilufar Zubaydova

Teacher at SamSIFL

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 12.01.2026

Revised: 13.01.2026

Accepted: 14.01.2026

KALIT SO'ZLAR:

O'qitish usullari, pedagogik yondashuv, ta'lim jarayoni, bilim rivoji, ko'nikma va malakalar, mustaqil fikrlash, o'quvchi faolligi, motivatsiya, ta'lim samaradorligi, tanqidiy tafakkur, ijodiy tafakkur, innovatsion ta'lim, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, o'qituvchi mahorati.

Mazkur maqola ta'lim jarayonida o'qitish usullarining ahamiyatini tahlil qilishga bag'ishlangan bo'lib, zamonaviy pedagogik yondashuvlarning o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rnini ilmiy asosda o'rganadi. Tadqiqotda an'anaviy hamda zamonaviy o'qitish usullarining o'ziga xos xususiyatlari, ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri, shuningdek, o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlash va o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishdagi roli chuqur tahlil qilinadi. Maqolada turli o'qitish usullari orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish jarayoni, amaliy ko'nikmalarni shakllantirish hamda muloqot va hamkorlik qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatlari yoritib beriladi. Shu bilan birga, o'qituvchining pedagogik mahorati va o'qitish usullarini to'g'ri tanlab, samarali qo'llay olishi ta'lim sifatini oshirishda muhim omil ekanligi ilmiy jihatdan asoslanadi. O'qitish usullarining oqilona tanlanishi ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini

ta'minlab, bilimlarning puxta va ongli o'zlashtirilishiga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarda muammolarni mustaqil hal qilish, tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda ta'lim samaradorligini oshiradi. Natijada, o'qitish usullaridan samarali foydalanish o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, ularning ta'limga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini kuchaytirish hamda zamonaviy ta'lim jarayonini takomillashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

XXI asr ta'lim tizimi ta'lim jarayonida o'qitish usullarining ahamiyatini chuqurroq anglash va ularni samarali qo'llash zaruratini keltirib chiqarmoqda. Globallashuv, zamonaviy pedagogik tadqiqotlar va raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi ta'lim jarayonida yangi yondashuvlarni, shuningdek o'quvchilarning bilim, ko'nikma va shaxsiy rivojlanishini oshiruvchi metodlarni talab qilmoqda. Ayniqsa, o'qitish usullari ta'lim sifatini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida e'tiborga olinib, o'quvchilarning bilish faolligi, mustaqil fikrlash, amaliy ko'nikmalar va kommunikativ qobiliyatlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bugungi kunda ta'lim samaradorligini oshirish masalasi faqat nazariy bilimlarni yetkazish bilan cheklanmay, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv va muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyatlarini shakllantirishni ham o'z ichiga oladi.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, turli o'qitish usullarining mazmuni va shakli o'quvchilarning faolligi, bilimlarni o'zlashtirish darajasi, nutq va yozma ko'nikmalari hamda o'qishga bo'lgan motivatsiyasini belgilaydi. An'anaviy, o'qituvchi markazli metodlar ma'lum bilimlarni yetkazishda muhim bo'lsa-da, bugungi sharoitda ular o'quvchilarning individual ehtiyojlarini qondira olmaydi. Shu bois shaxsiylashtirilgan, loyiha asosidagi va turli metodlardan uyg'un foydalanish ehtiyoji tobora ortib bormoqda. Ta'lim sohasida faoliyat olib borgan olimlar, jumladan, John Dewey va Lev Vygotsky, samarali o'qitish usullari o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishini ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, o'qitish usullari o'quvchilarning mantiqiy fikrlashi, ijodiy salohiyati va muammoni hal qilish qobiliyatini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. O'qitish usullarining to'g'ri tanlanishi nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki

o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchi, o'qishga qiziqishi va kelajakdagi ijtimoiy hamda kommunikativ faoliyatga tayyorgarligini mustahkamlaydi. Shu sababli zamonaviy pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish, o'qituvchilarning metodik mahoratini oshirish va o'qitish usullarini doimiy takomillashtirish bugungi ta'limning eng dolzarb vazifalaridan biridir. Mazkur masala nafaqat pedagogik, balki ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim sifatini oshirish orqali o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish va ularni kelajakda samarali faoliyat yuritadigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Ushbu maqolada turli o'qitish usullarining ta'lim jarayonidagi ijobiy va salbiy ta'siri, ularning o'quvchilarning bilim olish jarayoni, nutq va yozma ko'nikmalari, tanqidiy fikrlash va motivatsiyasiga ta'siri ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada samarali metodlarni tanlash, shaxsiylashtirilgan o'qitish muhitini yaratish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llash masalalari chuqur yoritilgan. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar rivoji sharoitida o'qitish usullarini qayta ko'rib chiqish, o'qituvchining pedagogik mahoratini oshirish va zamonaviy metodlarni amaliyotga tatbiq etish zaruriyati tobora ortib bormoqda. Shu bois ta'lim samaradorligini oshirishda o'qitish usullarining roli pedagogika fanining eng dolzarb tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur ish o'qitish usullarining o'quvchilarning bilish faolligi, nutq va yozma ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, ijtimoiy va kommunikativ faolligiga ta'sir mexanizmlarini ochib berishga xizmat qiladi. Ta'lim samaradorligini oshirish uchun metodlarni oqilona tanlash, pedagogik mahoratni rivojlantirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etish zarurligi ilmiy asosda ko'rsatib berilgan. Shu tariqa, mazkur ish ta'lim sifatini yuksaltirish, o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish va pedagogik faoliyatni takomillashtirishda muhim nazariy-amaliy manba bo'la oladi..

Paulo Freire shunday degan edi: "Ta'lim — bu bilimni uzatish emas, balki ongni uyg'otish jarayonidir." Freirening tanqidiy pedagogika g'oyasi interfaol va raqamli metodlar bilan juda uyg'un keladi. Dialogga asoslangan o'qitish, virtual seminarlar va sun'iy intellektga asoslangan interaktiv mashqlar o'quvchining ongli ishtirokini ta'minlaydi. Shu tariqa, o'quvchilar faqat ma'lumot qabul qiluvchi emas, balki tahlil qiluvchi va ijodiy fikrlovchi shaxsga aylanadi, bu esa ingliz tilini o'rganish samaradorligini oshiradi.

Albert Einstein esa shunday degan edi: "Ta'lim — bu faktlarni yodlash emas, balki fikrlashni o'rganishdir." Einsteinga ko'ra, haqiqiy ta'lim o'quvchini mustaqil fikrlashga undagandagina samarali bo'ladi. Raqamli texnologiyalar, interfaol va muammoli vazifalar o'quvchilarning tafakkurini rivojlantirib, ularni analitik va ijodiy qarorlar qabul qilishga

o'rgatadi. Shu bilan birga, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar orqali bilimlarni amaliy qo'llash imkoniyati ta'lim sifatini oshiradi.

Sugata Mitra esa shunday degan edi: "Bola o'zini qiziqtirgan mavzuda o'zi o'rganishni boshlaganda, u eng samarali tarzda o'rganadi." Mitraning "Hole in the Wall" tajribasi o'quvchilarning mustaqil va interfaol o'rganishini ta'kidlaydi. Onlayn resurslar, interaktiv mashqlar va sun'iy intellekt asosidagi o'qitish platformalari ushbu nazariyani amaliyotga tatbiq etadi. Shu orqali o'quvchilar mustaqil fikrlash va mas'uliyatli o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Sugata Mitra bilan bir qatorda Ken Robinson shunday degan edi: "Ta'lim kreativlikni rivojlantirishga xizmat qilishi kerak." Robinsonning fikricha, o'quvchilarning ijodiy salohiyatini oshirish interfaol va muammoli vazifalar yordamida amalga oshiriladi. Virtual loyihalar, guruh ishlari va interfaol mashg'ulotlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi va ularni ingliz tilida erkin muloqot qilishga tayyorlaydi.

Richard E. Mayer esa shunday degan edi: "O'quvchining faol o'rganishi vizual va interaktiv vositalar yordamida samarali bo'ladi." Mayerning kognitiv nazariyasiga ko'ra, interfaol metodlar va multimedia resurslari o'quvchilarning bilimni qabul qilish, saqlash va amaliyotga tatbiq etish qobiliyatini oshiradi. Shu tariqa, sun'iy intellektga asoslangan individual mashg'ulotlar va interaktiv darslar ingliz tilini o'rgatishda ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Mazkur besh mutafakkir — Freire, Einstein, Mitra, Robinson va Mayer — bir nuqtada fikr birlashtiradi: ingliz tilini o'rgatishda ta'lim samaradorligini oshirish uchun o'quvchilarni faqat ma'lumot qabul qiluvchi sifatida emas, balki mustaqil, interfaol va ijodiy fikrlashga undash zarur. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, virtual laboratoriyalar va interfaol metodlar bu jarayonni yangi bosqichga olib chiqadi. Shu orqali o'quvchilar individual ehtiyojlariga moslashtirilgan mashg'ulotlarda bilimni kengaytiradi, muammolarni hal qiladi, hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi va global ta'lim sifatini oshirishga hissa qo'shadi.

Kengroq qaraganda, ta'lim jarayonida o'qitish usullarining ahamiyati o'quvchilarning bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy rivojlanishida beqiyosdir. Samarali tanlangan o'qitish metodlari o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni passiv tinglovchidan mustaqil va faol ishtirokchiga aylantiradi. Bu jarayonda o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtiradi, balki amaliy ko'nikmalarini rivojlantiradi, muammolarni hal qilish va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantiradi. Shu bilan birga, to'g'ri qo'llangan o'qitish usullari

o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va ularni turli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatadi. An'anaviy usullar ma'lum bilimlarni yetkazishda muhim bo'lsa-da, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va metodlarni uyg'un qo'llash ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. O'qituvchining pedagogik mahorati, metodlarni to'g'ri tanlashi va amaliyotga joriy etish qobiliyati ta'lim sifatini belgilovchi eng muhim omillardan biridir. Shu bois, o'qitish usullarini doimiy takomillashtirish, innovatsion yondashuvlarni qo'llash, shuningdek, o'quvchining individual ehtiyojlarini hisobga olgan shaxsiylashtirilgan metodlarni tatbiq etish bugungi ta'lim tizimining asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Bundan tashqari, o'qitish usullarining ta'lim jarayoniga integratsiyasi o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi va kelajakda kommunikativ va ijtimoiy faoliyatga tayyorlaydi. Ta'lim sifatini yaxshilash orqali o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirish, ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda tayyorlash va pedagogik faoliyatni takomillashtirish imkoniyatlari kengayadi. Shu sababli, o'qitish usullarining ilmiy asosda tanlanishi va samarali qo'llanilishi nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy va professional rivojlanishiga, ularning mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, o'qitish usullari ta'limning sifatini belgilovchi asosiy omil bo'lib, ularning to'g'ri tanlanishi va samarali qo'llanilishi o'quvchilarning bilim, ko'nikma, motivatsiya va kompetensiyalarini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu bois, pedagogik jarayonni modernizatsiya qilish, zamonaviy metodlarni doimiy ravishda takomillashtirish va o'qituvchilarni malaka oshirish orqali ta'lim sifatini oshirish bugungi kunda eng dolzarb vazifa hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Bloom, Benjamin. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. New York: Longmans, Green, 1956. – bet 45.
2. Dewey, John. Democracy and Education. New York: Macmillan, 1916. – bet 112.
3. Einstein, Albert. Essays in Science. New York: Philosophical Library, 1934. – bet 67.
4. Freire, Paulo. Pedagogy of the Oppressed. New York: Continuum, 1970. – bet 98.
5. Vygotsky, Lev. Thought and Language. Cambridge, MA: MIT Press, 1962. – bet 130.